AZƏRBAYCAN DİLİ

FƏNNİ ÜZRƏ ELEKTRON DƏRS VƏSAİTİ

IV.Sintaksis

23. Cümlə

Cümlə

Bitmiş fikir ifadə edən bir sözə və ya bir neçə sözün birləşməsinə cümlə deyilir.

Bir sözdən ibarət olan cümlə: ***Payızdır. Tələbədir.***

İki sözdən ibarət olan cümlə: ***Hava soyuqdur. Dərs maraqlıdır.***

Üç və daha artıq sözdən ibarət cümlə: ***Dərsləri vaxtında oxumaq lazımdır.***

Cümlənin əsas xüsusiyyətləri

Məna cəhəti

Bitmiş fikir ifadə etməsi

Qrammatik cəhəti

a) Qrammatik cəhətdən formalaşmış xəbəri var. (şəkilçinin köməyi ilə) Yaxşıdır. Bahadır.

b) Cümlə intonasiyası var.

c) Modallığı var. (müəyyən münasibət bildirməsi)

IV.Sintaksis

24. Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri

Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri

- Nəqli cümlə
- Sual cümləsi
- Əmr cümləsi
- Nida cümləsi

Eyni quruluşda olan, eyni sözlərdən əmələ gələn cümləni intonasiyanın köməyi ilə həm nəqli, həm sual cümləsi kimi işlətmək olar.

Dərsi oxuyursan. ***Dərsi oxuyursan?***

IV.Sintaksis

25. Nəqli cümlə

Nəqli cümlə

Nəqli cümlələr bir hadisə, əşya, əlamət və s. Haqqında məlumat vermək məqsədi ilə işlədilir.
Adi: intonasiya ilə tələffüz olunur.
Sözlərin qrammatik sırası daha çox gözlənilir.

IV.Sintaksis

26. Əmr cümləsi

Əmr cümləsi

Əmr cümləsi əmr, istək, arzu, xahiş, öyüd, məsləhət və s. Kimi mənalar ifadə edir. Əmr cümləsinin xəbəri felin əmr şəkli ilə ifadə olunur.

Gün o gün olsun ki, qurtarsın dava!

IV.Sintaksis

27. Nida cümləsi

Nida cümləsi

Yüksək hiss- həyacanla tələffüz edilən cümlələrə ***nida cümləsi*** deyilir. Xüsusi forması yoxdur. Nəqli, sual cümlələri həyacanlı intonasiya ilə deyiləndə nida cümləsinə çevrilir.

Əmələgəlmə yolları

Intonasiya vasitəsilə:
Yol verin mənə!

Nidaların köməyi ilə:
Ah, nə gözəl gündür!